

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน
บทนี้ผู้วิจัยได้เสนอเนื้อเรื่องซึ่งได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัย
ต่าง ๆ โดยนำเสนอเป็น 5 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา และลักษณะนิสิตนักศึกษา
- ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการจัดหอพัก
- ตอนที่ 3 ประวัติหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 4 งานวิจัยเกี่ยวกับหอพักของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
- ตอนที่ 5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีมนุษยสัมพันธ์
ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 1 งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา

ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางการศึกษาใน
การผลิตบัณฑิตและการฝึกอบรมบุคคลให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพสาขาต่าง ๆ
แต่ในปัจจุบันความคิดทางการศึกษากว้างไกลออกไปมากกว่าอดีต การศึกษาจึงไม่ได้
เน้นเฉพาะการผลิตบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพอย่างเดียว หากแต่การศึกษาจะต้อง
ค้นหาวิธีการที่ทำให้เกิดการพัฒนามนุษย์ การมีปรัชญาชีวิตที่ให้ความเข้าใจและพึงพอใจ
ต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่อาศัยอยู่ รู้ซึ่งถึงศิลป วัฒนธรรม รู้จักตนเอง มีทักษะใน
การสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการตัดสินใจที่ดี มีเหตุผล
สถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อ
ทิศทางและคุณภาพของการพัฒนานิสิตนักศึกษา (Barry L. Jackson 1977 : 11)
ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงได้จัดหน่วยงานที่เรียกว่างานบุคลากรนิสิตนักศึกษา
(Student Personal Work or Student Affairs) ขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับ

การจัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษา โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมทักษะในการเรียนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนในด้านเกี่ยวกับตัวนิสิตนักศึกษาเน้นถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมรวมถึงการช่วยเหลือแนะแนวทางในการเลือกอาชีพที่เหมาะสม (Williamson 1961 : 32)

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา เป็นงานที่สถาบันอุดมศึกษามอบหมายให้รองอธิการบดีหรือรองอธิการฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา หรือผู้ช่วยอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบอำนวยความสะดวก จัดการ ควบคุม ประสานงาน ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการและใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528 : 5)

ขอบข่ายของงานบุคลากรนิสิตนักศึกษา

งานบุคลากรนิสิตนักศึกษามีขอบข่ายของกรบริการและรับผิดชอบแตกต่างกันตามความเหมาะสมและสภาพของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิตนักศึกษาและเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ดังเช่น ฟิตส์เจอร์ด (Fitzgerald 1970 : 167) ได้รวบรวมความคิดของบุคคลต่าง ๆ และจัดแบ่งงานบุคลากรนิสิตนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการ เพื่อให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาดังนี้คือ

1. งานการบริหาร
 - 1.1 จัดตั้งหน่วยงานบริหารและคณะผู้ดำเนินการรับผิดชอบ
 - 1.2 แบบแผนการบริหารและการพัฒนางานบุคลากรนิสิตนักศึกษา
 - 1.3 การจัดการและกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย
 - 1.4 ทะเบียนนิสิตนักศึกษา
 - 1.5 งบประมาณ
 - 1.6 การประเมินผล

2. งานบริการแก่นิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่ม
 - 2.1 การประชุมพิเศษ
 - 2.2 ที่พักรออาศัยทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
 - 2.3 กิจกรรมนอกหลักสูตรและการจัดการ
3. งานบริการแก่นิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล
 - 3.1 บริการรับนิสิตนักศึกษา
 - 3.2 บริการช่วยเหลือค่านการเงิน
 - 3.3 บริการให้คำปรึกษา
 - 3.4 บริการค่านสุขภาพ
 - 3.5 บริการจัดหางาน
4. งานโครงการพิเศษอื่น ๆ
 - 4.1 โครงการเฉพาะนิสิตนักศึกษาหญิง
 - 4.2 โครงการเฉพาะนิสิตนักศึกษาสูงอายุ นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย
นิสิตที่แต่งงานแล้ว และนิสิตนักศึกษาต่างประเทศ

นอกจากนี้แล้วยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านได้กล่าวถึงบริการต่าง ๆ
ที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่ นิสิตนักศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายงานไม่แตกต่างกัน

สำหรับการจัดงานบุคลากรนิสิตของกองกิจการนิสิตจุฬาลงกรณ์ -
มหาวิทยาลัย เขียนวัตถุประสงค์ของกิจการนิสิตในรูปของปณิธาน มีสาระสำคัญดังนี้
(วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528 : 65)

1. มุ่งจักสภาพสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและกิจการนิสิตทุกด้านเพื่อพัฒนาวิ-
ปัญญา พลานามัย จิตใจ สังคมของนิสิต
2. มุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์และความรับผิดชอบระหว่างอาจารย์กับนิสิต
3. ปลูกฝังให้นิสิตมีทัศนคติที่ดี มีน้ำใจ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
4. เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถ และปฏิบัติงานที่มีประโยชน์ตามความ
สนใจ และความถนัด

5. อบรมให้มีศีลธรรม จรรยาสูง ค้ำรงคน และนำผู้อื่นให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง รู้จักปรับวัฒนธรรมธรรมเนียมสากลให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของชาติ

6. ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่นอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสร้างระเบียบวินัยในตนเอง

7. จัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือชีวิตในค้ำน สุขภาพอนามัย ปัญหาทุนทรัพย์ และบริการอื่นที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย อย่างมีความสงบสุข สำเร็จตามความหวัง

8. จัดประสบการณ์ให้นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม และบุคลิกภาพ เตรียมพร้อมเพื่อเป็นศึกษานิเทศก์อย่างเต็มภาคภูมิ

ขอบข่ายของงานบุคลากรนิเทศน์ศึกษา จะเห็นได้ว่ามีนักวิชาการได้กล่าวถึงและแบ่งงานบริการแตกต่างกันออกไป แต่โดยหลักการส่วนใหญ่แล้วคล้ายคลึงกัน จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานบุคลากรนิเทศน์ศึกษาที่จัดบริการเพื่อพัฒนานิสิตศึกษานั้น มีบริการสำคัญดังนี้คือ บริการให้คำปรึกษาและแนะแนว บริการกิจกรรมนอกหลักสูตร บริการค้ำสุขภาพ บริการค้ำการเงิน วินัยนิเทศน์ศึกษา และบริการที่พักอาศัย

บริการที่พักอาศัย เป็นบริการที่สำคัญบริการหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้แก่นิเทศน์ศึกษา และเป็นโอกาสที่ดียิ่งต่อสถาบันนั้น ๆ ที่จะใช้หอพักเป็นสถานที่ที่จะทำให้อนิชาน หรือความมุ่งหวังของการผลิตบัณฑิตบรรลุลัพธ์ประสงค์ ในการที่จะสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ และเสริมสร้างบัณฑิตที่มีความเพียบพร้อมไปด้วยลักษณะที่พึงปรารถนา มีคุณธรรม จริยธรรม และมุ่งมั่นที่จะใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต คั้งนั้นหอพักจะเป็นแหล่งที่มหาวิทยาลัยจะให้ทั้งทางค้ำความรู้ การปรับปรุงบุคลิกภาพ ความมีระเบียบวินัยและการแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจได้อย่างดี (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528 : 100) สำหรับลักษณะของนิเทศน์ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ควรส่งเสริมให้มีขึ้นนั้น สโตนเนอร์ และโยกี (Stoner and Yokie 1971 : 35) ได้จำแนกไว้คั้งนี้คือ ความมีวินัยในตนเอง สัมฤทธิผลทางการเรียน ความรู้ลึกรับนิชชอบ ความเชื่อเพื่อเสียสละ ความเป็นผู้นำ

และสุขภาพพลานามัยที่ดี และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไ้ระบุน้หน้าทีในการสร้างคุณธรรมของนิสิตไว้ในโยบายิธานของมหาวิทยาลัย ดังนี้ "... จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือเป็นหน้าทีที่ทีจะต้องปลุกฝังคือ ความรู้จักตนเอง ใ้รู้ยู่เสมอ คิคริเริ่ม สร้างสรรค์ รอบคอบ ไ้ทรครองเหตุผล รับผิดชอบ เห็นการณ์ไกล มีศีลธรรม และเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม" (รายงานประจำปี คณะครุศาสตร์ 2527 : 1)

ลักษณะนิสิตนักศึกษา

จากทฤษฎีของคลาร์คและโทรว์ (Clark & Trow) ไ้จำแนกนิสิตนักศึกษาออกเป็นวัฒนธรรมย่อย 4 ประเภท ดังนี้คือ

1. กลุ่มวิชาการ (Academic Subculture) เป็นนิสิตนักศึกษาประเภทใ้ความสนใจในเรื่องของเนื้อหาวิชาการ และสนใจตามแนวคิคนองตอบความประสงค์ของอาจารย์ นิสิตประเภทนี้ทีจะเรียนหนัก ต้องการไ้คะแนนดี มีความผูกพันกับสถาบันในแง่มีบุญคุณที่ใ้โอกาสเข้าไปศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน
2. กลุ่มต่อต้าน (Non-Conformist Subculture) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้มีลักษณะ "ไม่ยอมตาม" เป็นพวกทีมีความรุนแรงและแข็งกร้าวค้ว สนใจการศึกษาคนควาค้วตนเอง สนใจแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ทั้งทางค่านวรรณกรรม ศิลปะและการเมือง เขาแยกตนเองออกจากคณาจารย์ สถาบัน เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้บริหาร มีความอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยและสังคมโดยกว้าง นิยมทีจะหาแหล่งความรู้นอกมหาวิทยาลัย
3. กลุ่มกิจกรรม (Collegiate Subculture) นิสิตนักศึกษาประเภทนี้ไม่นิยมการเรีียนรู้หรือค้ำร่าอย่างจริงจัง ไม่สนใจเรื่องความคิดเหมือนสองพวกแรก คุณค่าของเขาอยู่ที่ชีวิตสำราญและกิจกรรมนอกหลักสูตรใ้มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกิจกรรมทีเกี่ยวกับกีฬา สันทนาการ และงานสังคม มีความรู้สึกผูกพันกับสถาบันของตนเองมาก
4. กลุ่มอาชีพ (Vocational Subculture) มีลักษณะสนใจเล่าเรียนเพื่อรับปริญญาไปประกอบอาชีพ ไม่สนใจในเรื่องความคิด ไม่มีความรู้สึกเกี่ยวพันกับสถาบัน ไม่สนใจกิจกรรมทุกประเภท นอกจากกิจกรรมพิเศษทีมีรายไ้ สนใจ-

ในการเรียนเพื่อการอาชีพเป็นส่วนมาก โดยมองเห็นสถาบันที่เข้าเรียนเป็นแหล่งฝึกงาน และเป็นสถานที่อื่นจะนำไปสู่อนาคตการทำงานที่ดียิ่งขึ้น (ประกอบ . คูปริคน์ 2524 : 1-4)

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการจัดหอพัก

ซิฟเฟอร์ด์ (Sifferd 1958 : 25) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของหอพักไว้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
2. เพื่อจัดการและเปิดโอกาสให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่มฝึกฝน

ประชาธิปไตย

3. เพื่อเชื้อหรือผลักดันให้เกิดสุขนิสัยที่ดี และรักษันนทนาการ
4. เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งกลุ่มและแต่ละกลุ่ม
5. เพื่อส่งเสริมการปรับตัวเองให้เข้ากับปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ส่วนแพ็ควูด (Packwood 1977 : 84) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดหอพักไว้ 2 ประการใหญ่ ๆ คือ เพื่อควบคุมและปรับพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาให้เหมาะสม และเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เจริญองงามเป็นพลเมืองดีของสังคม

อ็องมุลเลอร์ (Mueller 1961 : 175) ได้วิจัยหอพักต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา สรุปว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ เพื่อให้เป็นที่พักอาศัย เพื่อส่งเสริมการศึกษาทางวิชาการ เพื่อพัฒนาบุคคล เพื่อประชาสัมพันธ์ และเพื่อปกครองดูแลวินัยนิสิตนักศึกษา

และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหอพัก ดังนี้ (กองกิจการนิสิต 2527 : 12)

1. เพื่อช่วยเหลือนิสิตชั้นปริญญาตรีที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และไม่มีที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีที่พักไม่สะดวกต่อการศึกษา

3. เพื่อฝึกให้นิสิตรู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบตอตนเองและต่อส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง

4. เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะซึ่งมีพื้นความรู้และความสนใจแตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของการจัดหอพักที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า หอพักของสถาบันอุดมศึกษานอกจากจะสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านที่พักอาศัยสำหรับนิสิตนักศึกษาแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่จะช่วยสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ ความมีวินัย ความสามัคคีและการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันของนิสิตนักศึกษา ฉะนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสนใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย ให้เกิดผลต่อการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาการส่วนบุคคลโดยจัดสรรให้มากที่สุดเท่าที่จะมีโอกาส มีใช้คำนึงถึงเฉพาะการจัดสรรเพื่ออำนวยความสะดวกตามความต้องการทางด้านร่างกายของผู้พักอาศัยเท่านั้นเพราะประสิทธิภาพของการอยู่ร่วมกันจะนำไปสู่การพัฒนาตัวบุคคลได้อย่างดียิ่ง

ตอนที่ 3 ประวัติหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติหอพักนิสิตชาย

หอพักนิสิตชายหลังแรกคือ "หอวัง" แต่เดิมเป็นวังของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวิรุณหิศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมารในรัชกาลที่ 5 ครั้นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชพระองค์นี้ถึงคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวิรุณหิศจึงทรงรับรัชทายาทเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมารแทน และเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อเป็นพระเกียรติยานุสรณ์แด่สมเด็จพระบรมชนกนาถ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน "วังวินเซอร์" ให้อยู่ในบริเวณของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้อยู่ประจํานั้น ให้ใช้ที่วังวินเซอร์หรือวังกลางทุ่งนี้เป็นหอพัก ทั้งนี้ตั้งแต่ครั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังมีชื่อว่า "โรงเรียนข้าราชการพลเรือน

ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาชั้น
อุดมศึกษาในสมัยแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นเป็นแบบ Residential
College คือ นิสิตนักศึกษาต้องอยู่กินในบริเวณมหาวิทยาลัย และเมื่อเปลี่ยนเป็น
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีขุนสมิทหรืออนุสาสน์ (เซียง สูยวณิช) เป็นผู้ปกครองหอ
ครั้นถึง พ.ศ. 2465 ตำแหน่งนี้ก็เปลี่ยนเรียกเป็น "อนุสาสน์"

นิสิตใหม่ "หอวัง" ส่วนมากเป็นนักเรียนทุนของกระทรวงที่ประสงค์จะ
ฝึกฝนข้าราชการที่มีความรู้ถึงระดับอุดมศึกษาไว้ใช้ในราชการ มีกระทรวงมหาดไทย
ซึ่งเป็นนักปกครอง (รัฐศาสตร์) กระทรวงธรรมการ ซึ่งต้องการครูและแพทย์
(ครุศาสตร์และแพทยศาสตร์) กระทรวงเกษตราธิการซึ่งต้องการนักกลึง
(เกษตรศาสตร์) และกระทรวงคมนาคมต้องการวิศวกร (ยันตรศึกษาแล้วมาเปลี่ยน
เป็นวิศวกรรมศาสตร์) เป็นต้น นิสิตที่เป็นนักเรียนทุนจึงนับว่ามีเจ้าของทำนุบำรุง
ให้การศึกษา นอกจากพำนักโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใด ๆ แล้ว ยังได้รับ
เบี้ยเลี้ยงอีกเดือนละ 15 บาท นิสิตส่วนตัวซึ่งไม่สังกัดกระทรวงก็ได้รับเบี้ยเลี้ยง
ดังกล่าวไปด้วย ต่อมานิสิตที่เป็นนักเรียนทุนมีเพิ่มขึ้น นักเรียนส่วนตัวก็ออกจะเห็น
ประโยชน์ของการศึกษาชั้นสูงมากขึ้น ทำให้ "หอวัง" ซึ่งรับนิสิตได้ประมาณ 30 คน
เพียงแห่งเดียวไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นต้องสร้างหอพักเพิ่มเติมขึ้นอีกหอหนึ่ง
ฉะนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยได้งบประมาณสร้างตึกวิทยาศาสตร์ (ตึกแผนกวิชาชีววิทยาใน
ปัจจุบัน) จึงคำริจะแบ่งบริเวณมหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาส่วนหนึ่ง เป็นสถานที่อยู่คือ
หอพักกับสนามกีฬาอีกส่วนหนึ่ง โดยให้สถานศึกษาตั้งอยู่ด้านตะวันออกถนนพญาไททั้งหมด
หอพักและสนามกีฬาอยู่ด้านทิศตะวันตกของถนนพญาไท การสร้างหอพักขึ้นใหม่จึงเป็น
ความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสมัยนั้นนิสิตมหาวิทยาลัยทุกคนต้องพำนักหอพัก หอพัก
ที่สร้างเพิ่มคือ "หอใหม่"

สำหรับ "หอวัง" นี้ ถูกรื้อถอนเพื่อสร้างกรีฑาสถานแห่งชาติ โดยสร้างเป็น
สนามศุภชลาศัย เมื่อ พ.ศ. 2479

กำเนิดของ "หอใหม่" ได้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2465 โดยสร้างเป็น
เรือนไม้ชั้นเดียวยาวและกันเป็นห้องคล้ายห้องแถวใต้ถุนสูง 2 หลัง ทั้งสองหลัง
หันหน้าเข้าหากันมีถนนตรงกลางและวงเวียนหน้าหอทั้งสอง จึงขนานนามกันว่า
"เรือนเหนือหรือหอเหนือ" และ "เรือนใต้หรือหอใต้" ซึ่งมีอาณาบริเวณคือค่าน้ำ
ของหอศึกษานนทบุรี 2 ส่วนค่าน้ำหลังอยู่ที่ถนนพญาไท "หอใหม่" นี้รับนิสิตได้
40 คน ขณะที่กำลังก่อสร้าง นิสิตที่พำนักหอวัง ก็เริ่มเรียกหอใหม่นี้ว่า "หอใหม่" เมื่อ
มหาวิทยาลัยสร้างรั้วและประตูรั้วเสร็จแล้วได้จารึกชื่อไว้เหนือประตูว่า "หอใหม่"
ตามชื่อนี้ นิสิตนิยมเรียก

ต่อมาเมื่อมีการรื้อหอวังหรือวังวินเซอร์ เพื่อสร้างกรีฑาสถานแห่งชาติ
นิสิตที่พำนักอยู่หอวังจึงต้องย้ายไปอยู่หอใหม่ทั้งหมด ซึ่งค่อนข้างจะคับแคบไป จึงต้องกัน-
ห้องชั้นล่างเพิ่มขึ้นอีก 4 ห้อง รวมทั้งสองหลังนี้เป็น 50 ห้อง นับว่าพอเพียงในขณะนั้น

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นทางทวีปเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จำเป็นต้องงดการสอนระยะหนึ่ง "หอใหม่" จึงต้องปิดการให้พำนักเช่นกัน และเมื่อ
ญี่ปุ่นต้องการใช้สถานที่ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาซึ่งยังขึ้นกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รวมทั้งศึกษาศาสตราปัตยกรรมศาสตร์ด้วย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจึงขอย้ายมาทำการ
สอนที่ "หอใหม่" ระหว่าง พ.ศ. 2485-2486 อยู่ระยะหนึ่งแล้วจึงย้ายไปหาสถานที่
อื่นเรียนเพื่อความเหมาะสม ดังนั้น "หอใหม่" จึงเป็นหอร้างมาหลายปี ชำรุด
ทรุดโทรมตามกาลเวลา

ปลายปี พ.ศ. 2489 ม.จ. รัชฎาภิเศก โสณกุล ทรงดำรงตำแหน่ง
อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีรับสั่งให้ ม.ร.ว. สลับ ลดาวัลย์ จัดการซ่อมแซม
"หอใหม่" เพื่อเปิดให้นิสิตพำนักเป็นสมัยที่สอง ซ่อมแซมทั้ง "หอเหนือ" และ "หอใต้"
รวมทั้งบ้านพักอนุสาสน์ ปรับบริเวณซึ่งมีการสร้างห้องเรียนชั่วคราวในสมัยที่ใช่เป็น
สถานศึกษาอยู่ได้เปิดรับนิสิตเข้าพำนักเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2490

การเปิด "หอใหม่" สมัยที่สองครั้งนี้ เปิดรับเฉพาะนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน
ส่วนภูมิภาคเท่านั้น เพราะนิสิตที่กล่าวส่วนมากคือครอบครัวในการหาที่พักที่เหมาะสม ซึ่ง
รับนิสิตได้เพียง 56 คน ปรากฏว่ายังไม่เป็นการเพียงพอแก่นิสิตต่างจังหวัดที่มีความ-

ประสงค์จะขอพักที่หอพัก

อนึ่ง เมื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปิดใช้ "หอใหม่" ใน พ.ศ. 2490 เป็นสมัยที่สองนี้ ม.ร.ว.สลับ ลดาวัลย์ อนุสาสทเห็นควรที่จะให้นิสิตผู้พำนักหอมีความเป็นระเบียบแบบแผนคล้ายโรงเรียนกนินนอนของอังกฤษ จึงได้ตั้ง "หัวหน้าหอ" ขึ้นหอละ 1 คน สองท่านแรกที่แต่งตั้งคือ ม.ร.ว.ยงสุข กมลาคัน เป็นหัวหน้าหอเหนือ และนายบุญพบ ลิมไพบุลย์ เป็นหัวหน้าหอใต้ เป็นเหตุให้มี "ผู้แทนหอพัก" เป็นครั้งแรก และกรรมการสโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ตกลงรับผู้แทนหอพักเข้าเป็นกรรมการของสโมสรตั้งแต่นั้นมา

"หอใหม่" ถูกรื้อถอนไปเนื่องจากสภาพทรุดโทรมและสร้างหอพักนิสิตหญิงขึ้น ณ บริเวณนั้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2500 รัฐบาลอนุมัติเงินอุดหนุนพิเศษเพื่อสร้างหอพักนิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สร้างและเปิด "หอศึก" ขึ้นในบริเวณหอใหม่ เป็นอาคาร 2 ชั้น แต่ละชั้นมีห้องคู่ 33 ห้อง ชั้นล่างโล่งปูพื้นกระเบื้องหินขัด มีห้องเก็บสัมภาระ 4 ห้อง ซึ่งสามารถดัดแปลงเป็นห้องประชุมกรรมการหอได้ 1 ห้อง อาคารหลังนี้เปิดบริการเมื่อ พ.ศ. 2502 ในสมัยที่เริ่มเปิดบัณฑิตศึกษา (ส.ป.จ.) สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หอพักได้ขยายเพิ่มขึ้นชั้นละ 7 ห้องคู่ คว้งงบประมาณของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเรียกว่า "หอ 1"

"หอ 2" เป็นอาคาร 3 ชั้น สร้างโดยวิศวกรรมศาสตร์ สปอ. สำหรับนิสิตปริญญาโท เดิมเรียกว่า "หอ AIT" ต่อมายกให้เป็นหอพักนิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกหอหนึ่ง ปัจจุบันเรียกว่า "หอ 2"

"หอ 3" เป็นอาคาร 5 ชั้น สร้างคว้งงบประมาณ 16,310,000 บาท เปิดให้นิสิตเข้าพำนักเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2525 หลังจากหอเจ้าจอมถูกรื้อถอนเนื่องจากตัวอาคารทรุดโทรมและบริเวณนั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของมาบุญครองเซ็นเตอร์

ปัจจุบันนี้หอพักนิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีทั้งหมด 3 หอ คือ หอ 1 หอ 2 และหอ 3 สามารถให้บริการกับนิสิตชายได้ประมาณ 590 คน โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำรูญ ณ ระนอง เป็นอนุสาสท

ประวัติหอพักนิสิตหญิง

ในปี พ.ศ. 2492 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับเงินบริจาคจากท่าน เจ้าจอมสมบุญ ในรัชกาลที่ 5 เป็นจำนวนเงิน 120,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้สร้างหอพักนิสิตหญิงและในระยะต่อมาท่านได้รวบรวมเงินจากบรรดาญาติมิตร บริจาคสมทบด้วยเป็นจำนวนเงิน 3,911 บาท

ในงานฉลองรัฐธรรมนูญ ณ สวนอัมพร เมื่อปี พ.ศ. 2493 ท่านเจ้าจอมสมบุญ ได้กรุณามอบเงินให้อีก 260 บาท รวมเงินที่ท่านได้บริจาคถึงสามครั้งเป็นจำนวนเงิน 124,171 บาท ต่อมา พ.ศ. 2494 ชุมนุมนิสิตหญิงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มอบเงินสมทบอีก 283.50 บาท เนื่องด้วยเจตจำนงอันแน่วแน่ของท่านที่จะสร้างหอพักนิสิตหญิงขึ้นจึงทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการขอประมาณเพื่อจัดสร้างหอพักนิสิตหญิงที่ริมถนนพญาไทติดกับจุฬาฯ ซอย 12 (ปัจจุบันเป็นมาบุญครอง-เซนเตอร์) โดยสร้างขึ้นในบริเวณเนื้อที่ 7,525 ตารางเมตร เป็นอาคารสองหลัง คือ อาคารคันทิศเหนือและอาคารคันทิศใต้ หอเหนือมีสำนักงานผู้ดูแลหอพักและห้องรับแขกนิสิตรวมอยู่ด้วย ส่วนหอใต้มีสำนักงานอนุสาสก์อยู่ชั้นล่าง

เมื่อก่อสร้างอาคารหอพักเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะสามารถรับนิสิตได้ 75 คน และเจ้าจอมสมบุญได้ให้เตียงนอนประจำห้องอีก 75 ชุด คิดเป็นเงิน 44,780 บาท

หอพักนิสิตหญิงได้เปิดรับนิสิตเข้าพำนัก เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2495 มีจำนวนนิสิตเข้าพักทั้งหมด 49 คน โดยมี ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.สลับ ลดาวัลย์ เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรักษาการตำแหน่งอนุสาสก์ ม.ร.ว.แสง โสภณ เกษมศรี ผู้ช่วยอนุสาสก์ และคุณหญิงบำรุงราชบริพัตร (อำพัน สุนทรเวช) เป็นผู้ดูแลหอพัก

มหาวิทยาลัยได้ทำพิธีเปิดป้ายหอพักนิสิตหญิงเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2496 โดยมี พล. พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน หอพักนิสิตหญิงนี้ ต่อมาเมื่อนิสิตชายย้ายเข้าไปพักอาศัยอยู่จะเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "หอเจ้าจอม"

นิสิตได้เข้าพำนักในหอพักนิสิตหญิงเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ มา จนถึงปี การศึกษา 2497 มีนิสิตพำนักเต็มทุกห้องเป็นจำนวนทั้งสิ้น 74 คน พักห้องละ 1 คน

ต่อมาปี พ.ศ. 2503 มหาวิทยาลัยได้สร้างอาคารกลางเชื่อมหอเหนือและ หอใต้ และทำการปรับปรุงควย ใช้เงินทั้งหมด 600,000 บาท ทำให้สามารถรับ นิสิตได้ 152 คน โดยจัดให้พักห้องละ 2 คน

ในปี พ.ศ. 2515 มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ สวัสดิการแก่นิสิตทางค่านหอพัก จึงกำหนดบริเวณสำหรับหอพักนิสิตขึ้น และมีโครงการ จะสร้างอาคารหอพักนิสิตขึ้นหลายหลัง อาคารสิบสี่ชั้นที่เป็นหอพักนิสิตหญิง ปัจจุบันนี้ เป็นอาคารหลังแรก ได้เริ่มลงมือก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2515 ด้วย งบประมาณค่าก่อสร้างทั้งสิ้น 13,750,000 บาท เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีต- เสริมเหล็ก สามารถรับนิสิตได้ 352 คน หอพักนิสิตหญิงได้ย้ายกิจการจากอาคารหลัง- เดิม ริมถนนพญาไท มาอยู่ ณ อาคารสิบสี่ชั้น เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 และนิสิตชายส่วนหนึ่งได้ย้ายไปอยู่ที่หอพักนิสิตหญิงเดิม ริมถนนพญาไท จนถึง พ.ศ. 2525

ในปี พ.ศ. 2526 มหาวิทยาลัยได้ตระหนักว่านิสิตหญิงที่ต้องการจะอยู่ หอพักเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยจึงได้อนุมัติงบประมาณ 1,780,000 บาท ทำการปรับปรุง หอพักให้สามารถรับนิสิตได้ 528 คน โดยจัดให้พักห้องละ 3 คน ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา

ปัจจุบันนี้หอพักนิสิตหญิงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมี 1 หอ คือ อาคารสิบสี่ชั้น สามารถให้บริการกับนิสิตหญิงได้ประมาณ 528 คน โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัตคา ปวณะฤทธิ เป็นอนุสาสก

ตอนที่ 4 งานวิจัยเกี่ยวกับหอพักของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกื้อพันธุ์ นรินทรพร (2509) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจทัศนคติ ของนิสิตต่อบริการของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ประชากรที่ศึกษา คือ นิสิต ที่พักอยู่ในหอพักนิสิตชายและหอพักนิสิตหญิงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี การศึกษา 2509 จำนวน 279 คน และพัศตร์พริ้ง เพ็ญรัตน์ (2518) ได้ทำการวิจัย

เรื่องเดียวกันนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนิสิตหอพักหญิงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518 จำนวน 176 คน ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้ ในด้านการบริการต่าง ๆ ที่หอพักจัด เกื้อพันธุ์ นรินทรภาพ พบว่าที่จัดได้ดีที่สุดคือ การจัดโต๊ะเขียนหนังสือให้นิสิตคนละโต๊ะ จักคนทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมสม่ำเสมอ การจัดห้องอาหารโดยเฉพาะ การจัดให้มีบริการรับจดหมายที่มีถึงนิสิต การมีโทรทัศน์ให้นิสิตดู การจัดให้มีงานรื่นเริงเป็นครั้งคราว การที่นิสิตขอร้องให้คนงานช่วยเหลือได้ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ และการจัดคนยามอยู่เวรรักษาการณ์บริเวณหอพักกลางคืน ส่วนพัทตร์พริ้ง เพ็ญรัตน์ พบว่า การจัดบริการของหอพักสนองต่อความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ ทางด้านปัญหาและข้อบกพร่อง เกื้อพันธุ์ นรินทรภาพ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบริการด้านการเก็บค่าบำรุงหอพักและการจัดที่พักมากที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและความสงบของหอพักนิสิตหญิงส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์แม่บ้านไม่เป็นกันเองกับนิสิต แต่นิสิตชายส่วนใหญ่เห็นว่านิสิตหยอนวินัยและใช้เสรีภาพจนไม่เกรงใจกัน ส่วนพัทตร์พริ้ง เพ็ญรัตน์ พบว่า ข้อบกพร่องที่ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขคือ ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้ห้องน้ำห้องส้วม ไม่มีการซ่อมแซมทันทีเมื่อมีการชำรุด หรือมีปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ในห้องน้ำ ไม่เห็นด้วยกับการจับสลากเพื่อขออาศัยอยู่ต่อไป การบริการอาหารยังไม่ดีพอและไม่ควรจัดบริการ การใช้โทรศัพท์ติดต่อภายนอกยังไม่สะดวก ไม่ได้จัดหาอุปกรณ์สำหรับการเล่นกีฬาให้นิสิตอย่างเพียงพอ ไม่มีมาตรการที่ดีสำหรับการหนีและป้องกันอัคคีภัย ยังไม่มีการกระตุ้นให้นิสิตรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ดีพอ ประสบปัญหามากในค่านเพื่อร่วมห้องพักส่งเสียงรบกวนในขณะที่อ่านหนังสือ และนิสิตมีส่วนร่วมในการเลือกอาจารย์ผู้ปกครองหอพักน้อย ค่านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการของหอพักนั้น เกื้อพันธุ์ นรินทรภาพ พบว่า ทั้งนิสิตหอพักนิสิตชายและนิสิตหอพักนิสิตหญิงส่วนใหญ่เห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับมากที่สุดคือ การที่นิสิตได้รู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประภาพร รัตน/ังการ (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาในหอพักวิชาภิเษก" และพบว่า นักศึกษาที่พักอยู่ทั้งตึกเก่าและตึกใหม่มีปัญหาและความต้องการในเรื่องอาหารและน้ำดื่ม ส่วนค่านความสัมพันธ์กับ

อาจารย์ผู้ควบคุมหอพักมีปัญหาในเรื่องความเอาใจใส่ ความยุติธรรมและหลักเกณฑ์การลงโทษ นักศึกษาในตึกใหม่มีปัญหาและความต้องการเฉลี่ยแล้วมากกว่านักศึกษาในตึกเก่า นักศึกษามีข้อเสนอแนะร่วมกันว่าควรปรับปรุงแก้ไขในด้าน ห้องพัก ญุญแจห้อง พัดลม ตู้เก็บเสื้อผ้า และความสะอาด

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มังกร ชัยพันธ์ (2518) ได้ทำการสำรวจปัญหาในการศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2517-2518 และวชิพล สกฤตเกียรติ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนิสิตชั้นปีที่ 2 ทั้งชายและหญิงของทุกคณะ ยกเว้นคณะอุตสาหกรรมเกษตร ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ปีการศึกษา 2522-2523 จำนวน 551 คน โดย มังกร ชัยพันธ์ พบว่าการอยู่หอพักของมหาวิทยาลัยนิสิตประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความสงบในหอพัก มีเสียงรบกวนทั้งการเปิดวิทยุ การตะโกนคำซึ่งกันและกัน และเรื่องอื่น ๆ รongลงมา ได้แก่ การพักอาศัยอยู่รวมกันห้องละหลายคน สภาพของหอพักทำให้เสียเรียนหนังสือ หอพักเป็นแหล่งมั่วสุมการพนันและการดื่มสุรา การบริการไม่ดี รุ่ที่ไม่เกรงใจรุ่นน้องหรือบางหอพักไม่มีนิสิตรุ่นพี่ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องหอพักนิสิตให้ความเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญเพียงร้อยละ 1.35 ของผู้ตอบแบบสอบถาม และวชิพล สกฤตเกียรติ พบว่านิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักทุกคณะวิชา ยกเว้นคณะวิศวกรรมศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงคณะวิศวกรรมศาสตร์คณะเดียวซึ่งนิสิตที่พักอยู่นอกหอพักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่านิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพัก เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสถานที่พักอาศัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า เฉพาะนิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพัก บริเวณที่ตั้งของที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงองค์ประกอบเดียว แต่นิสิตที่อาศัยอยู่นอกหอพัก มีองค์ประกอบ 2 ประการคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในที่พักอาศัยที่บริการแก่นิสิต และนั่นหนทางการในที่พักอาศัยสำหรับการพักผ่อนและออกกำลังกายมีความสัมพันธ์กับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ส่วนตัวของนิสิตนอกเหนือจากที่พ้องอาศัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าเฉพาะนิสิตที่พ้องอาศัยอยู่ในหอพักไม่มีองค์ประกอบใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นิสิตที่อาศัยอยู่นอกหอพักมีองค์ประกอบ 6 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์ จากมากไปหาน้อย คือ ความสัมพันธ์กับผู้อยู่อาศัยร่วมกับนิสิตการทบทวนบทเรียน การใช้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยในเวลาราชการ ความพอใจในสาขาวิชาที่เรียน การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจของผู้อยู่อาศัยร่วมกับนิสิตในด้านการศึกษา และการใช้เวลาว่างในการอ่านตำราและทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศิษฐ์ นิโครจนกุล (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจปัญหาของ นักศึกษาที่อยู่ประจำหอพักของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พระราชวังสนามจันทร์ ปี พ.ศ. 2518" กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักศึกษาหอพักมหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวัง สนามจันทร์ นครปฐม ปีการศึกษา 2518 จำนวน 90 คน และพบว่าปัญหาในหอพัก มีดังนี้คือ มีการเอาใจใส่ต่อการปรับปรุงหอพักน้อย จัดบริการข่าวสาร (หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์) ใช้น้อยไม่พอเหมาะกับจำนวนนักศึกษา ภายในหอพักยังไม่มีสถานที่ สำหรับการพักผ่อน ยาปฐมพยาบาลมีไม่เพียงพอ ห้องน้ำห้องส้วมไม่สะอาดเท่าที่ควร เพื่อนพ้องอาศัยรวมอยู่ด้วยยังบกพร่องในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของเพื่อน คนงาน ภารโรง เจ้าหน้าที่ คนเฝ้ายาม คอยดูแลรักษาของในหอพักมีน้อย

วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ประเทือง เกาจี (2516) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาและความ ต้องการของนิสิตที่อยู่ประจำหอพักของวิทยาลัยวิชาการศึกษาในส่วนภูมิภาค" กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาคือ นิสิตชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ปีการศึกษา 2516 จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พิษณุโลก สงขลา และมหาสารคาม พบว่า นิสิตประสบปัญหาและมีความต้องการในด้านต่าง ๆ ของหอพัก ดังนี้คือ นิสิตมีส่วนร่วมในการเลือกอาจารย์ ผู้ปกครองและการวางระเบียบของหอพักน้อย วิทยาลัยไม่ให้ความสนใจในการปรับปรุง

หอพัก หอพักจัดบริการประกันสุขภาพและบริการข่าวสาร เช่น หนังสือพิมพ์ ห้องสมุด โทรทัศน์ยังไม่เหมาะสม อาจารย์ผู้ปกครองหอพักเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของนิสิตน้อย นิสิตไม่กล้าเข้าพบอาจารย์เพื่อขอคำปรึกษา คนงานภารโรงและแม่ครัวมีความประพฤติกมารยาทไม่เหมาะสมและขาดความสะอาดในการปรุงอาหาร เพื่อนนิสิตส่งเสียงรบกวนในขณะทำงานหรืออ่านหนังสือ และไม่คอยดูแลรักษาผลประโยชน์ของเพื่อนร่วมหอพัก อุปกรณ์ที่หา มีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ การจัดทัศนศึกษามีน้อย และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสติปัญญาที่จัดขึ้นมีอัตราไม่เหมาะสมกับกิจกรรมอื่น ๆ นิสิตภายในหอพักให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ น้อย นอกจากนี้แล้วเมื่อนำเอาปัญหาและความต้องการของนิสิตมาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ปรากฏว่านิสิตที่มีผลการเรียนแตกต่างกันประสบปัญหาและความต้องการในการร่วมมือของนิสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตที่มีผลการเรียนสูงและปานกลางประสบปัญหาและความต้องการค่านี้นี้น่ามากกว่านิสิตที่มีผลการเรียนต่ำ

วิทยาลัยครู

ศิริอร ชันชหัตต์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของนักศึกษาประจำหอพักวิทยาลัยกับนักศึกษาเดินเรียนของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักศึกษาภาคปกติทั้งชายและหญิงที่อยู่ประจำหอพักวิทยาลัยและเดินเรียน ในภาคเรียนที่สอง ปีการศึกษา 2526 ของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง จำนวน 1,246 คน จำแนกเป็น นักศึกษาประจำหอพัก 520 คน และนักศึกษาเดินเรียน 726 คน พบว่านักศึกษาประจำหอพักและนักศึกษาเดินเรียนมีคุณลักษณะค่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่านความมีวินัยในตนเอง ค่านความรู้สึกรับผิดชอบ และค่านความเอื้อเฟื้ออยู่ในระดับสูง นักศึกษาประจำหอพักมีคุณลักษณะทั้ง 4 ค่าน สูงกว่านักศึกษาเดินเรียน โดยนักศึกษาหญิงประจำหอพักมีคุณลักษณะทั้ง 4 ค่านสูงกว่านักศึกษาหญิงเดินเรียน และนักศึกษาหญิงประจำหอพักมีคุณลักษณะทั้ง 4 ค่านสูงกว่านักศึกษาชายประจำหอพัก

จากงานวิจัยเกี่ยวกับหอพักของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกสถาบันยกเว้นวิทยาลัยครูแห่งเดียวได้มีการศึกษาโดยเน้น

ด้านการสำรวจปัญหาและความต้องการของนิสิตนักศึกษาที่หอพักในสถาบันแต่ละแห่ง มีที่ได้ศึกษานอกเหนือจากการสำรวจปัญหาและความต้องการ ได้แก่ งานวิจัยของ วุฒิพล สกฤตเกียรติ (2524) และศิริอร ชันชหัตต์ (2527) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ และมีเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพัก คือ ศิริอร ชันชหัตต์ (2527) โดยประชากรที่ศึกษาเป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น มีงานวิจัยที่ได้ศึกษามาแล้ว 2 เรื่อง ปรากฏว่าเป็นเรื่องซ้ำกัน ต่างกันเฉพาะระยะเวลาที่ศึกษาเท่านั้น คือปี พ.ศ. 2509 และ พ.ศ. 2518 เป็นการสำรวจทัศนคติของนิสิตต่อบริการของหอพักนิสิต และข้อค้นพบที่ได้ก็ค่อนข้างจะคล้ายคลึงกัน ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาว่าลักษณะของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักหรือไม่ และมีอยู่ในระดับใด

ตอนที่ 5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปณิธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวไว้ว่า

มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีจุดมุ่งหมายที่เป็นหลัก คือ การบุกเบิกแสวงหา
ทะนุบำรุงและถ่ายทอดความรู้กับการเสริมสร้างคุณธรรม ให้บัณฑิตของ
มหาวิทยาลัย เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยสติและปัญญา

ความรู้ที่นับว่าสำคัญยิ่งคือ ความรู้เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม
อันใดแก่ ความรอบรู้และความเชี่ยวชาญในสรรพวิทยาการที่อำนวย
ประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต

ส่วนคุณธรรมที่ผู้เรียนผู้ฟังมี และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือว่าเป็น
หน้าที่ที่จะต้องปลูกฝัง คือ ความรู้จักตนเอง ใฝ่รู้อยู่เสมอ คิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ รอบคอบ ไตร่ตรองเหตุผล รับผิดชอบ เห็นการณ์ไกล
มีศีลธรรมและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วย หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2524 หมวดที่ 2 ระเบียบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักนิสิต ดังนี้ (กองกิจการนิสิต 2527 : 11)

1. เพื่อช่วยเหลือนิสิตชั้นปริญญาตรี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและไม่มีที่พักอยู่ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีที่พักไม่สะดวกต่อการศึกษา
3. เพื่อฝึกให้นิสิตรู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบตอตนเองและต่อส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะซึ่งมีพื้นความรู้ และความสนใจแตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

และระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วย หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 หมวดที่ 2 ระเบียบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักนิสิตดังนี้ (กองกิจการนิสิต 2529 : 1)

1. เพื่อฝึกให้นิสิตได้อยู่ร่วมกันในที่พักที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการศึกษา
2. เพื่อฝึกฝนให้นิสิตรู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบตอตนเองและต่อส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
3. เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะซึ่งมีพื้นความรู้และความสนใจแตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีที่พักไม่สะดวกต่อการศึกษา
5. เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและไม่มีที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร

จากการที่ปณิธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมุ่งแสวงหา ทะนุบำรุงและถ่ายทอดความรู้กับคุณธรรมแก่บัณฑิต และคุณธรรมส่วนหนึ่งที่มหาวิทยาลัยมุ่งจะปลูกฝัง

ได้แก่ ความรู้จักตนเอง ความรับผิดชอบ มีศีลธรรมและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประกอบกับจากวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีอยู่ข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า "เพื่อฝึกฝนให้นิสิตรู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง" เป็นที่น่าสังเกตว่าวัตถุประสงค์ของหอพักข้อนี้ ในระเบียบการจัดตั้งหอพักของมหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2524 ให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 3 แต่ต่อมาระเบียบการจัดตั้งหอพักของมหาวิทยาลัยปี พ.ศ. 2529 ได้เลื่อนความสำคัญโดยจัดไว้เป็นลำดับที่ 2 แสดงว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้ตระหนักและมองเห็นความสำคัญของวัตถุประสงค์ข้อนี้ จึงได้เลื่อนลำดับความสำคัญขึ้นมา ซึ่งทั้งปณิธานและวัตถุประสงค์การจัดตั้งหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดังกล่าวมานี้จะครอบคลุมถึงลักษณะนิสิตหอพักค่านิยมมีมนุษยสัมพันธ์ ค่านิยมรับผิดชอบ ค่านิยมเอาใจใส่ และค่านิยมวินัยในตนเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีมนุษยสัมพันธ์

วิลเลียม จี สกอต (William G. Scott 1962 : 3) ได้ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า คือ กระบวนการสนใจผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นอยู่อย่างใดคนหนึ่ง และทำให้วัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติงานและขององค์การ ได้คู่กันโดยเพิ่มความพอใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและช่วยให้เป้าหมายขององค์การสำเร็จผล

เดวิส (Davis) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ วิธีการที่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และแรงจูงใจในกลุ่มคน เพื่อให้กลุ่มคนร่วมกันทำงานอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ โดยให้ได้รับความพึงพอใจทั้งในด้านการเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมทั่วทุกคน (เสถียร เหลืองอร่าม 2519 : 2 อ้างอิงมาจาก เดวิส 1962 : 5)

ดูบริน (Dubrin 1981 : 4) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ ศิลปะและการปฏิบัติในการใช้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อบรรลุจุดประสงค์ขององค์การและ/หรือจุดประสงค์ส่วนตัว

อรุณ รักธรรม (2517 : 35) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เป็นการสร้างความเข้าใจอันดี เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี เกิดความพอใจ เกิดความรักใคร่ เมื่อเขารักและเข้าใจเราก็แล้วก็จะเกิดความรู้สึกอยากช่วยเหลือให้ความร่วมมือ สนับสนุนด้วยความเต็มใจและจริงใจ

ธรรมรส โชติคุณุชร์ (2519 : 6) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ วิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นบถือ ความจงรักภักดีและความร่วมมือ

สงขย แสงมณี (2521 : 90) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ในการเข้ากับคนอื่นหรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความเคารพนับถือ รักใคร่ เอื้ออาทร ความจงรักภักดี ความสามัคคี มีขวัญกำลังใจดี มีการร่วมมือประสานงานกันอย่างดี

พนัส ทันทาคินทร์ (2524 : 120) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถที่คน ๆ หนึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดไปยังผู้อื่น และขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเข้าใจความคิดและความรู้สึกจากอีกฝ่ายหนึ่งได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจการที่บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความสนใจร่วมกันและมีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน

จากความหมายที่ได้รวบรวมมานี้สามารถสรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือ ศาสตร์และศิลป์ในการติดต่อและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือ ความรักใคร่ชอบพอ และความร่วมมืออันดีซึ่งต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขและการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มชนสำเร็จผลตามเป้าหมาย

ชอวบ กินาวงศ์ (2514 : 43-44) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จ ป.กศ. ผลปรากฏว่าผู้สำเร็จ ป.กศ. เพศหญิง มีมนุษยสัมพันธ์ดีกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรัศนา เทพคลไชย (2518 : 47) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์ที่พีทีเอส พบว่านิสิตหญิงคณะทันตแพทยศาสตร์มีคะแนนบุคลิกภาพด้านความต้องการไมตรีสัมพันธ์สูงวานิสิตชายอย่างมี

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับฮามาเชค และโมริ (Hamacheck and Mori 1964 : 158 - 162) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของ นักศึกษาวิชาการศึกษาวินิจฉัยมิชิแกนเสกท ด้วยแบบวัดอีพีพีเอส พบว่า นักศึกษาหญิง มีคะแนนในค่านความต้องการผูกไมตรีกับคนอื่นสูงกว่านักศึกษาชายและ เอเลน เอ็ดเวิร์ค (Allen Edwards 1957 : 7) ได้ศึกษาบุคลิกภาพค่านความต้องการของนักศึกษาชายหญิงในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง พบว่า นักศึกษาหญิงมีบุคลิกภาพค่านความต้องการไมตรีสัมพันธ์สูงกว่านักศึกษาชาย

รัตน เทพคลโย (2518 : 48-50) ได้ศึกษาบุคลิกภาพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและพบว่า บุคลิกภาพค่านความต้องการไมตรีสัมพันธ์ของนิสิตที่ศึกษาต่างคณะกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ และทันตแพทยศาสตร์ และนิสิตคณะสัตวแพทยศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านิสิตคณะเศรษฐศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์

เกื้อกุล ทาสิทธิ์ (2514 : 159) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภคและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน พบว่า บุคคลจากครอบครัวระดับกลางมีลักษณะบุคลิกภาพไมตรีสูงกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

บราวเน (Browne 1958 : 58) ได้สรุปองค์ประกอบของความรู้สึกรับ-ผิดชอบว่ามีดังนี้ ความไวใจได้ ความศึคริเริ่ม ความไม่ทอดอย ต่อสู้อุปสรรคทำงานขันแข็ง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

สมิท (Smith 1968 : 426) ได้ให้คำจำกัดความของความรับผิดชอบของบุคคลไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะรู้สึก หรือกระทำต่อสถานการณ์หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย

ฟังก์ และแวกแนลด์ (Funk and Wagnall อ้างจาก วรณี รักธรรม 2514 : 4) ได้นิยามความรู้สึกรับผิดชอบว่า เป็นความคาดคะเนว่าคนจะสามารถรับผิดชอบได้มากน้อยเพียงไร ความรับผิดชอบคือการแสดงออกถึงการรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดการเงินและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่ หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรมและหลักธรรมอีกด้วย

ชวาล แพร์ทกุล (2514 : 33) ได้ให้ความหมายความรู้สึกรับผิดชอบและแปลออกมาในรูปพฤติกรรมไว้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในคำที่เป็นผลดีและผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

ภิญโญ สาธร (2519 : 134) ได้ให้ความหมายความรู้สึกรับผิดชอบว่า คือ อานาจชนิดหนึ่งในจิตใจของบุคคล ซึ่งสามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้ ความรู้สึกรับผิดชอบไม่อาจสร้างขึ้นได้ด้วยเงิน แต่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางจิตใจเป็นคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความเชื่อถือ แต่ความรับผิดชอบมีขอบเขตจำกัด บุคคลหนึ่งอาจรับผิดชอบได้ไม่ทุกเรื่อง

ยุพา อานันท์สิทธิ์ (2515 : 27) ได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบสูง คือบุคคลที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ไม่หลีกเลี่ยงข้อบังคับ

จากความหมายที่ได้รวบรวมมานี้สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ คือ ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่ จดจ่อ และรับเป็นภาระต่อหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของตนและผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคม พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุจุดหมายโดยไม่ย่อท้ออุปสรรค

ชอวบ กีนาวงศ์ (2514 : 43-44) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของ
 ผู้สำเร็จ ป.กศ.พบว่า ผู้สำเร็จ ป.กศ. เพศหญิงมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
 ดีกว่าผู้สำเร็จ ป.กศ. เพศชาย และมานิต ถนอมพวงเสรี (2522 : 83) ศึกษา
 เกี่ยวกับความรู้ดีกรีรับนิคชอบของอาจารย์ในวิทยาลัยครูพบว่า อาจารย์ชายและ
 อาจารย์หญิงมีความรู้ดีกรีรับนิคชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 สอดคล้องกับการวิจัยของวรวรรณี รักธรรม (2516 : 62) ปัญญา ปุຍเป็ย (2518 :
 68) และศิริอร ชันชห์คต์ (2527 : 70) ซึ่งพบว่า คำนความรู้ดีกรีรับนิคชอบของ
 เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศหญิงจะมีความรู้ดีกรี
 รับนิคชอบสูงกว่าเพศชาย แท้ประนอม สัมฤทธิ์สุวรรณ (2524 : 56) ศึกษา
 สมรรถภาพการปฏิบัติงานการปรับตัว และความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัยครูในค่าน
 ความรับผิดชอบไม่พบความแตกต่างกันระหว่างเพศ

มุลเลอร์ (Mueller 1979 : 495-B) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของ
 ความรู้ดีกรีรับนิคชอบทางสังคมของนิสิตในมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่านิสิตเข้าใหม่และ
 นิสิตเก่ามีความรู้ดีกรีรับนิคชอบไม่แตกต่างกัน

ไซค์แมน (Siedman 1962 : 413-415) ได้รวบรวมผลการศึกษาของ
 เกเซลล์และลอร์ด (Gesell and Lord) เกี่ยวกับความรู้ดีกรีรับนิคชอบ พบว่าเด็ก
 ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีโอกาสที่จะรับผิดชอบตนเองมาก
 กว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง นอกจากนี้แบล็คแมน
 (Blackman 1968 : 47) ได้ทำการวิจัยโดยการทดลองจัดกิจกรรมขึ้นในหอพัก
 ของวิทยาลัยเอกชนในรัฐเนบรัสกา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ของนักศึกษาในหอพัก ผลปรากฏว่า กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมมีวิธีการแก้ปัญหาและใช้
 เหตุผลได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้น
 ต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนภายในหอพักมากยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเพื่อ

เลมโบ (Lembo 1967 : 70-73) ให้ความหมายว่า ความเชื่อเพื่อ
 คือ ลักษณะของบุคคลที่แสดงความต้องการ และความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นใน

สถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าวเกิดจากความบังเอิญและบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตัวเอง

อารอนฟรีด (Aronfreed 1970 : 2-8) ให้ความหมายว่า ความเอื้อเพื่อเป็นพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่น เนื่องมาจากความเห็นใจ และมีความสุขที่จะได้ช่วยเหลือผู้อื่น

แมคคอลลีย์ (Macaulay 1970 : 3) ให้ความหมายว่า ความเอื้อเพื่อเป็นพฤติกรรมที่มุ่งจะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น โดยไม่หวังจะได้รับรางวัลตอบแทน

โรเซนเฮน (Rosenhen 1970 : 424-431) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันที่ศึกษาในเรื่องนี้อย่างกว้างขวางได้สรุปความเอื้อเพื่อในทัศนะของนักจิตวิทยาโดยแบ่งความเอื้อเพื่อเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเอื้อเพื่อที่ผู้กระทำต้องการผลตอบแทน เป็นการทำตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งผู้กระทำจะได้รับรางวัลทางสังคม เช่น การยกย่องชมเชย
2. ความเอื้อเพื่อที่กระทำโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน เป็นการกระทำเพราะความเห็นใจ ทำด้วยความเต็มใจ เพื่อความดีในแง่ของจริยธรรม ความเอื้อเพื่อประเภทนี้ถือว่าเป็นความเอื้อเพื่อที่แท้จริง

จากความหมายที่ได้รวบรวมมานี้สามารถสรุปได้ว่า ความเอื้อเพื่อ หมายถึง ความรู้สึกอย่างหนึ่งภายในตัวบุคคลที่ไวต่อความต้องการความช่วยเหลือของผู้อื่น เมื่อบุคคลนั้นได้พบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี โดยการเสียสละสิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นให้ได้รับความสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน

ผลงานวิจัยของ แบลคและคณะ (Black and others 1955 : 61-63) เบอร์โควิทซ์ และคณะ (Berkowitz and others 1964 : 275-281) และ ไบรอัน กับเทสต์ (Bryan and Test 1967 : 400-407) ได้ศึกษาความเอื้อเพื่อของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย 3 แห่งในสหรัฐอเมริกา ได้ผลสอดคล้องกันว่า นักศึกษาหญิงและนักศึกษายามีความเอื้อเพื่อไม่แตกต่างกัน แต่มีงานวิจัยของบอนด์ (Bond 1969 : 3454-A) ที่ศึกษากับนักศึกษามหาวิทยาลัยฟลอริดา พบว่า นักศึกษาหญิงมี

ความเชื่อใ้พ้อมากกว่านักศึกษาชาย ซึ่งสอดคล้องกับ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2518 : 161-163) และศิริอร ชันชหัตถ์ (2527 : 70) พบว่า นักศึกษาหญิงมีความเชื่อใ้พ้อมากกว่านักศึกษาชาย

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2518 : 162) ได้ศึกษาความเชื่อใ้พ้อมเปรียบเทียบระหว่างถิ่นที่อยู่ของนักศึกษา ป.กศ. ปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาในต่างจังหวัดมีความเชื่อใ้พ้อมต่อพวกพ้องมากกว่านักศึกษาในกรุงเทพฯ แต่ความเชื่อใ้พ้อมต่อผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

และจากการศึกษาของยูเกอเรล (Ugurel 1952 : 463 - 474) คริป (Kreb 1970 : 250) และริบอล (Rebal 1973 : 311-321) พบว่าผู้ที่มาจากครอบครัวใหญ่มีความเชื่อใ้พ้อมมากกว่าผู้ที่มาจากครอบครัวเล็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

กู๊ด (Good 1959 : 176) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่บังคับโดยอำนาจภายนอก แต่บังคับโดยอำนาจภายในตัวบุคคล และเป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามนั้นได้

วินเซนต์ (Vincent 1961 : 42-43) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคต หรือการไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของบุคคลอื่น รวมทั้งหมายถึง การที่บุคคลกระทำสิ่งที่ไม่อยากทำแต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่นได้รับการตอบสนอง หรือกระทำสิ่งอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

เชเวียคอฟ (Sheviakov 1955 : 8-14) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ปลูกฝังให้แก่เด็กว่าควรเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตามคำสั่งและควรเป็นเรื่องของความเต็มใจ นั่นคือการปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเองซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความชื่นชอบและความรักในอุดมคติหรือการยึดมั่นในจุดมุ่งหมายที่ตนสร้างขึ้น และออสูเบล (Ausubel 1965 : 189-190) ได้ให้ความ-

เห็นสอดคล้องกับเซเวียคอฟว่า แบบของวินัยที่ไค้ผลและมั่นคงซึ่งเราต้องการให้เกิดในตัวเด็ก คือ วินัยในตนเองที่มีรากฐานมาจากการควบคุมภายในตนและภายนอกตน การควบคุมภายในตน เช่น การอบรมเลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษซึ่งเป็นการควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังวินัยในตนเองได้เพียงเล็กน้อย

ซาร์ง บัวศรี (2506 : 137-162) กล่าวไว้ว่า วินัย คือ หลักหรือวิถีทางในการสร้างนิสัย การประพฤติปฏิบัติอันเหมาะสม สร้างแนวความคิดอันมีเหตุผลและสร้างอุดมคติอันดีงามให้แก่บุคคล ยังผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกโดยส่วนรวมเป็นที่ยอมรับของสังคมและช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมดำเนินไปด้วยดี

พรพิมล เฟิงศรีทอง (2515 : 247) กล่าวไว้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในตัวบุคคลที่สามารถควบคุมตนเองได้ ทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรม ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นบุคคลที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎของสังคม

จากความหมายที่ได้รวบรวมมานี้สามารถสรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปตามความมุ่งหวังโดยอำนาจภายในตนเอง และไม่เปลี่ยนแปลงความตั้งใจ แม้จะมีสิ่งเร้าอื่น ๆ ทั้งภายในหรือภายนอกมากระทบก็ตาม นอกจากนี้สิ่งที่ทำจะต้องไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคมและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ผู้มีวินัยในตนเองจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งและมั่นคงทางด้านจิตใจ จากการศึกษาของเวลเคอร์ (Welker 1972 : 7238-B) พบว่า หญิงและชายมีความเชื่ออำนาจภายในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพวกที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองจะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองและมีสติมากกว่า ควบคุมตัวเองได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พจน์ จันทรวิระกุล (2515 : 36-37) ที่พบว่าหญิงมีความเชื่ออำนาจภายในตนเองสูงกว่าชายและตรงกับ คาร์ ไมเคิล (Carmichael 1964 : 109-110) ศึกษาพบว่า หญิงมีการควบคุมตนเองสูงกว่าชาย และกรูนา กิจชัยัน (2517 : 79-80) บัณฑิตา ศักดิ์อุคม (2523 : 44) วิวัฒน์ อัสวานิชย์

(2523 : 53-56) และศิริอร ชันชท์ศถ์ (2527 : 70) ต่างก็ศึกษาได้ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า หญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตรงข้ามกับการศึกษาของวรรณวิภา ทองงอก (2517 : 56-59) ที่พบว่า หญิงกับชายมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

องค์ประกอบภายนอกที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของบุคคลอย่างหนึ่งคือ สังคมที่ตนอยู่และวัฒนธรรมในสังคมนั้น (Ohles 1963 : 76) จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความเชื่อสัตย์ของเด็กในกรุงเทพมหานครและเด็กต่างจังหวัดจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ของวิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 53-56) พบว่า เด็กที่อยู่ต่างจังหวัดมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่อยู่ในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกื้อกุล ทาสี (2514 : 181) ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นชายไทย อายุระหว่าง 16-18 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและบิตามารดาของเด็กมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน พบว่า ครอบครัวระดับต่ำบิตามารดาเด็กความเป็นระเบียบวินัยให้แก่บุตรสูงกว่าครอบครัวระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางวินัยในตนเองกับผู้ปกครองของอัญชลี คันศิริ (2517 : 64-72) พบว่า ผู้ปกครองที่ต่างระดับอายุ ต่างระดับการศึกษาและต่างอาชีพกัน มีความเห็นในเรื่องความบกพร่องทางวินัยของนักเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสังวาลย์ สมสนิท (2517 : 75-79) ส่วนวิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 53-56) ศึกษาพบว่าเด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน ซึ่งตรงข้ามกับวรรณวิภา ทองงอก (2517 : 56-59) ที่ศึกษาแล้วพบว่า เด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ทางความเห็นในเรื่องการร่วมกันแก้ปัญหาทางวินัย โบลด์ท์ (Blodt 1968 : 2429-A) และพรณี ปัทมศิริ (2510 : 4) พบว่า ผู้ปกครองที่ต่างเพศ ต่างระดับอายุ ต่างระดับการศึกษา มีความคิดเห็นในเรื่องการร่วมมือแก้ปัญหาทางวินัยไม่แตกต่างกัน ส่วนวิวิทย์วัน มูลสถาน (2523 : 64) ได้ศึกษาความสัมพันธ์

ระหว่างกรอบมเดียงคูละควมมีวินัยในตนเอง พบว่า สภาพครอบครัว
อันได้แก สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ อาชีพของ
พ่อแม่ ต่างก็ไม่มีอิทธิพลต่อควมมีวินัยในตนเองของเด็ก